

PRIMUL FESTIVAL ȘI CONCURS INTERNAȚIONAL DE FOLCLOR „ROMÂNIA '69”

Concept și organizat după criterii riguroase științifice care ilustrează complexitatea fenomenologică a proceselor culturale populare, simbiotice și sincretice interdependente, Primul festival și concurs internațional de folclor „România '69” a constituit una din cele mai remarcabile și prestigioase manifestări de acest gen, pe plan mondial. Festivalul s-a înscris în seria marilor acțiuni inițiate de țara noastră în cadrul politicii sale interne și internaționale și se situează pe coordonatele majore ale culturii contemporane. Aceste caracteristici au fost de altfel clar subliniate de Excelența sa dl. William Eteki-Mboumoua, președintele celei de-a XV-a sesiuni a Conferinței generale UNESCO, în cuvântul d-sale de deschidere, prin următoarele afirmații: „Faptul că un popor — în speță poporul român — care are în fața lui preocupări de toate felurile, care se străduiește să înfrunte și să depășească probleme materiale urgente, s-a gândit totuși să adune pe pământul său pietrele de temelie ale culturii populare reprezintă o mărturie. Cultura este astfel considerată aici ca o mișcare de masă, eliberatoare; ea este într-adevăr un element de unitate, de progres și de eliberare. Această manifestare are însă și un alt sens: ea reamintește, în mod oportun, că, deși cultura populară este amintirea reconfortantă a unor vise și speranțe comune, ea nu poate și nu trebuie să împietrească. Dimpotrivă, trebuie să evolueze cu timpul și cu transformările pe care oamenii și evenimentele le imprimă mediului. Dacă se împietrește, ea se mumifică în cultura de muzeu, în obiect de curiozitate, în subcultură și nu-și mai joacă rolul său dinamic, rolul de „mare rezervă de credință și de forță, din care popoarele sorb în momentele critice, curajul de a-și asuma și de a forța viitorul”.

Festivalul și concursul internațional de folclor „România '69” și-a câștigat un binemeritat prestigiu prin câteva caractere definitorii pregnante. În primul rând este vorba de amploarea și complexitatea manifestărilor sale. Este suficient să amintim că au participat, în afară de ansamblurile românești, 18 ansambluri din 15 țări: Ansamblul Societății en-

gleze de cîntece și dansuri populare „Cecil Sharp” din Londra (fondat în 1911), al cărui program a cuprins dansuri și cîntece populare culese la începutul secolului de către cunoscutul folclorist englez Cecil Sharp; Grupul de dansuri populare „Fajottenland” din Sint-Ulriks Kapelle — Belgia, care prezintă creații folclorice flamande din secolul al XIX-lea; Ansamblul de dansuri al Casei de cultură „Ivan Vazov” din Sofia — Bulgaria, cu peste 1 000 de spectatoarele în cel 11 ani de la înființare, actualmente laureat al Festivalului artiștilor amatori din R. P. Bulgaria; Ansamblul de cîntece și dansuri „Vracan” din Vsetin — Cehoslovacia, cu peste 2 000 de spectatoarele, multe turnee și deținător al premiului I la Nancy; Ansamblul de cîntece și dansuri „Zemplin” din Mihalovce — Cehoslovacia, deținător al premiilor de aur la festivaluri internaționale din Franța și Italia; Ansamblul de dansuri „La Farandole” din Courtepin Fribourg — Elveția; Ansamblul folcloric „Correvrots-Vaudés din Corravillers — Franța; Ansamblul de dansuri al regiunii Gera — R. D. Germană, laureat al premiului pentru creația populară din R. D. Germană, care a prezentat dansuri specifice zonelor folclorice din Mecklenburg, Turingia și Westfalia; Ansamblul de dansuri populare din Karlsruhe — R. F. Germaniei, specializat în dansuri și obiceiuri datînd din evul mediu, punînd un deosebit accent în revalorificarea vechilor dansuri ale breslerilor; Ansamblul folcloric „Danzerini di Lucinico” din Gorizia — Italia, care a prezentat peste 2 000 de spectatoarele în cei 40 de ani de la înființare; Ansamblul „Canterini Nicastresi” din Nicastro — Italia, prezentator al folclorului calabrez și deținător, printre altele, și al Cupei de aur „Euroasiatica” a Festivalului internațional de folclor de la Brusa; Ansamblul folcloric „Joza Vlahović din Zagreb — R. S. F. Iugoslavia cu nenumărate turnee și medalii; Ansamblul folcloric al Căminului cultural din Uzdin — R. S. F. Iugoslavia, specializat îndeosebi în prezentarea de dațini și obiceiuri; Ansamblul folcloric „Dolgio” din Hubsul — R. P. Mongolă; Ansamblul de cîntece și dansuri „Rzeszowiaczy” — din Mielec — R. P. Polonia, deținător al medaliei de aur obținută la Concursul internațional de folclor din Cehoslovacia (1962) și al înaltului ordin polonez „Crucea de aur a meritului”; Ansamblul folcloric național tuni-

sian; Ansamblul popular de dansuri din Debreceen — R. P. Ungară, deținător al titlului de ansamblu emerit și al medaliei „Pentru cultura socialistă”; Ansamblul folcloric „Kovenik” din Stavropol — U.R.S.S., laureat al festivalului unional al artiștilor amatori, cît și ansamblurile românești „Junii Sibiului” — Sibiu, „Balada” — București și „Poenița” — Brașov. În afară de programele concursului prezentate la Opera Română, aceste ansambluri au mai dat, în cadrul Festivalului, 49 de spectacole dintre care 15 în București și 34 la Mamaia, Eforie-Nord, Eforie-Sud, Mangalia, Techirghiol, Constanta, Brașov, Predeal, Sinaia, Făgăraș, Sibiu, Alexandria, Buzău, Pitești, Oltenita, Giurgiu, Ploiești, Tirgoviște și Turnu Măgurele.

Dar amploarea și complexitatea Festivalului nu s-a limitat doar la participare, ci și prin deosebita varietate a manifestărilor. Astfel, în afară de Concursul și Festivalul de dansuri și cîntece au avut loc și Concursul internațional al portului, Parada costumului popular, Expoziția românească și internațională de artă populară, Tîrgul de artă populară, Ziua folclorului românesc, Ziaua cîntecului popular românesc, Cursurile de pregătire a dansurilor și cîntecelor populare românești organizate pentru membrii ansamblurilor străine participante la Festival, Expoziția internațională a cărții de etnografie, artă populară și folclor și Sesiunea științifică internațională cu tema „Creația populară în contemporaneitate”.

Festivalul s-a bucurat de un mare succes de public, iar Concursul de dansuri și cîntece a demonstrat nivelul înalt la care s-au prezentat ansamblurile participante. În această privință, revenim la mult discutată temă a denaturării și stilizării exagerate a dansurilor. În acest sens reproducem și interesanta părere a lui Sándor Timar, maestrul coregraf la ansamblul de dansuri „Béla Bartók” din Budapesta: „Urmărind spectacolele mi-am dat seama că pot împărți țările prezente aici în trei categorii: în primul rînd, țări în care folclorul aparține unui trecut îndepărtat; în al doilea rînd, țări în care folclorul este pe cale de dispariție; în al treilea rînd, țări în care folclorul trăiește, e viu și continuă să fie foarte activ în viața popoarelor respective. Este interesant că tocmai ansamblurile din țările în care folclorul constituie o amintire, încearcă să-l

prezintă într-o formă pură, nu ca pe un spectacol, ci ca pe o reconstituire făcută cu minuțiozitate. La ansamblurile din a doua categorie, limbajul artistic este mai complex, redând sentimente puantate, diferite și alter-nante. În ceea ce privește ansam-blurile din a treia categorie — din care consider că fac parte România, Bulgaria, Iugoslavia — ele constituie o foarte interesantă experiență pentru mine. Am în-teles, spune Sandor Timar, că modalitatea spectaculoasă a unei montări nu poate altera auten-ticitatea creației populare, dacă rădăcinile acestei arte sînt puter-nice". În schimb, vorbind tocmai despre această manieră specta-culoasă de prezentare, dl. Sankar Sen Gupta, secretarul general al Institutului de folclor din India spune: „Apare tot mai evidentă tendința unor coregrafi de a căuta soluții cît mai spectaculoase de punere în valoare a dansului popular. Dar, din păcate, „fuga după spectaculos și perfecțiune" duce uneori la denaturarea auten-ticului în creația populară. În aceeași ordine de idei, găsim necesar să amintesc gresenia în care cad unii culegători diletanți de folclor literar, care se simt datori „să colaboreze" cu creatorul popular. Împotriva unor ase-menea tendințe trebuie să ac-tioneze energic specialiștii în materie". Personal, considerăm că selecția de dansuri autentice românești prezentate într-un re-cital pentru specialiștii străini în seara de 30.VIII.1969 în sala Studio din Piața Amzei a fost cu mult superioară prezentării celor 3 ansambluri românești parti-ci-pante la concurs.

Și aici este cazul să semnalăm și grosolanele denaturări ale unor din costumele ansamblu-rilor noastre participante la Con-cursul de dansuri și cîntec, spre deosebire de cele ale echipelor care s-au prezentat la Festival și la Parada costumului.

Concursul internațional al por-tului a constituit o manifestare deosebit de interesantă, dar inegală. Decalajul s-a datorat posibilității obiective care a avut-o țara noastră de a se prezenta cu o extremă varietate de tipuri și variante, care însă nu au fost valorificate regional, concepția de prezentare fiind sub orice cri-tică. Într-o mare îngrămădeală care nu a permis scoaterea în evidență a calităților portului nostru popular. Decalajul s-a manifestat și în faptul că țările au prezentat — la fel ca la dan-surii — trei categorii de costume: reconstituite, autentice și stilizate. Țările participante: Belgia, Bulgaria, Cehoslovacia, Elveția, R. F. a Germaniei, Italia, Iugo-slavia, Mongolia, Polonia, Un-garia, U.R.S.S. și România, au prezentat toate aceste 3 categorii de costume, fiecare cu calități evidente în cadrul categoriei res-pective, dar greu de selectat și clasificat după criteriul unice. Împotriva unor stilizări excesive ale costumului, denumite uneori

„falsificare", „contrafacere" s-a ridicat de altfel și dr. V. S. Ze-lenčiuk, șeful secției de etno-grație a Academiei de Științe din R. S. S. Moldovenească și dr. W. F. H. Nicolaisen, conferențiar la Universitatea din Edinburg (Anglia).

O manifestare de o deosebită amploare a constituit-o Parada costumului popular care i-a entu-ziasmat pe toți participanții. Aici a predominat autenticitatea, me-reu cuceritoare, iar enormul alai de peste 2.000 de participanți, viu, variat, interesant a cucerit și impresionat fără rezerve, cu aprecieri sincere și calde ca acelea ale d-nei Monique Roussel de Fontanès, șefa Departamentului Europa de la Musée de l'Homme din Paris.

Una din acțiunile care se anunța dintre cele mai interesante: Ex-positia internațională de artă populară, nu a dat rezultatul scontat, datorită numărului mic al țărilor participante: Franța, R. D. Germană, India, R. P. Mon-golia, R. P. Polonă și Ungaria, literalmente sufocate de bogăția și varietatea expoziției românești, care reprezenta o selecție din cea de-a V-a Bienală de artă populară. La fel ca peste tot, decalajul s-a manifestat și aici, fiecare țară prezentînd sau obiecte autentice, sau produse cooperatiste, artiza-

nale, sau artă decorativă modernă, încercări de valorificare a unor tradiții folclorice și pînă și pic-tură. Expoziția românească, deși foarte bogată, frumoasă și va-riată, a fost prezentată mult prea încălcat și fără un criteriu clar de expunere. În afară de aceasta, iarăși apare un mare procent de obiecte care nu reflectă actua-litatea, temă fundamentală a concursului al cărui rezultat tre-buie să fie bienalele noastre. Totuși, inevitabil frumoasă, expo-ziția s-a bucurat de aprecierile specialiștilor străini: „Aveți un popor talentat, receptiv la tot ce îl înconjoară și, totodată, capabil să redea prin mijloace artistice cele mai subtile sentimente. Ex-poziția dumneavoastră cuprinde multiple exemple în acest sens" (Albert Habeman, pictor — Erfurt — R. D. Germană); sau: „Toate manifestările ansamblurilor ro-mânești participante la Festival și, mai ales Expoziția de artă populară românească au consti-tuit o adevărată demonstrație a vechimii culturii și civilizației poporului român" (Herbert Tich-ner, director adjunct al Muzeului etnografic din Hamburg — R. F. a Germaniei). În legătură cu expo-ziția internațională se cuvine să subliniem, cu recunoștință, gestul delegației R. P. Ungare, care a donat colecția sa Muzeului de

Aspect din expoziția de artă populară.

artă populară al R. S. România, al delegației R. P. Polonă care a donat toată colecția de cărți de specialitate și și-a lăsat colecția de artă populară, în schimb, aceluiași Muzeu și al delegației R. D. Germane care și-a donat o parte din colecție Casei Centrale a Creației Populare.

Foarte apreciate au fost și Ziua cîntecului popular (28.VIII.1969), Expoziția internațională a cărții de etnografie, artă populară și folclor, cu participarea a 22 de țări, cît și Cursurile de predare a dansurilor și cîntecelor populare românești pentru membrii ansamblurilor străine, pe care Vladimir Pokora, coregraf, cercetător principal la Casa de cultură a regiunii Brno — R. S. Cehoslovacia le aprecia ca o deosebit de inspirată măsură organizatorică, definindu-le drept „o școală a frumosului și, totodată, un bun mijloc în ceea ce privește lărgirea ariei tematice a repertoarelor formațiilor folclorice de circulație internațională”.

Caracterul distractiv-educativ a fost completat din plin în ziua de 31 august prin Ziua folclorului, desfășurată în parcurile zonei mari a lacurilor bucureștene, ca o amplă serbare cîmpenească, de la care nu au lipsit nici cele mai frumoase reprezentări autentice populare.

Tîrgul de artă populară a pus la dispoziția vizitatorilor mare varietate de produse de o sumă varietate regională și de genuri cît și ineditul admirării pe viu a procesului de creație a unor din renumiții noștri meșteri populari.

Festivitatea premiilor, care a avut loc la Ateneul Român în 4 septembrie și spectacolul laureaților și premianților de la Sala Palatului în 6 septembrie 1969 au încununat acțiunile Festivalului, dînd posibilitatea unei recunoașteri echitabile a valorilor tuturor ansamblurilor participante.

În sfîrșit, Sesiunea științifică internațională — cu valoare de Congres, prin cele peste 100 de comunicări, prin tîrîta lor științifică, prin lărga participare internațională de prestanță — abordînd una din cele mai spinoase probleme cu tema „Creația populară în contemporaneitate”, a imprimat pe plan teoretic, pe cetea tematicii întregului Festival, anume aceea a dialogului dintre tradiție și formele moderne ale culturii mondiale, temă centrală a culturii moderne, sub toate aspectele sale. Această permanentă confruntare a fost prezentă în cadrul tuturor manifestărilor, constituind de altfel al doilea caracter definitoriu al Festivalului, și elementul determinant al decalajelor vizibile la toate manifestările, exprimate de altfel, ca o temă centrală și în aproape toate comunicările și intervențiile de la ședințele Sesiunii.

„Sesiunea științifică, spunea compozitorul libanez Minas Kanakouni, poate fi considerată unul dintre cele mai importante eve-

nimente ale întîlnirii internaționale „România '69”. O asemenea constatare este importantă și pentru viitoarea orientare a concepției asupra ariei populare și chiar a celei culte”. Iar R. A. Klimov, profesor la Școala academică de coregrafie din Moscova, artist emerit al R.S.F.S.R., laureat al Premiului de Stat afirma că, întîlnirea de la București a exprimat necesitatea pe deplin actuală de a întări și mai mult rădăcinile populare ale culturii umane, într-o epocă în care genul creator al maselor se manifestă din plin, potrivit individualității specifice fiecărei națiuni”. În același sens al universalității artei în civilizația modernă este și afirmația d-nei dr. d'Arcy Hayman, reprezentanta directorului general al UNESCO, René Maheu, care sublinia textul din Declarația universală cu privire la drepturile omului, preluat de UNESCO prin care „fiecare om are dreptul să participe liber la viața culturală a fiecărei comunități și să se bucure de o viață artistică”. În slujba acestei idei s-au pus și temele comunicărilor reprezentanților celor 22 de țări participante, care chiar dacă uneori au trecut pe lîngă tema de bază a Sesiunii, s-au străduit să pună în valoare pentru orizontul de viață și cultural al omului modern, tezaurul tradiției populare. De aici și aspectul actual și practic al sesiunii, subliniat de tov. I. Moraru, vicepreședinte al C.S.C.A.: „Integrarea fenomenelor de cultură tradițională în cultura modernă a fiecărui popor implică, pe lîngă interesul manifestat sub raport științific față de acest proces și măsuri de acțiune culturală. De aceea dezbaterea forumului internațional intr-unul aici sînt urmărite cu multă atenție nu numai de lumea științifică, ci și de lucrătorii în domeniul cultural”.

Prin caracterul sale definitoriu: amplexor și complexitate, fundamentare riguroasă științifică, cunoaștere și apreciere reciprocă a tuturor creațiilor culturii populare, confruntarea culturilor tradiționale cu actualitatea spre definirea locului moștenirii folclorice în contemporaneitate, întregul Festival s-a desfășurat sub semnul actualității, ca un dialog viu, o permanentă confruntare la toți parametrii formelor culturii spirituale, atît pe coordonata timp, cît și pe cele care cuprind determinante spațiale, etnice și de moduri de viață diferite, puțînd fi considerat drept o manifestare majoră, un proces al istoriei culturii și element de studiu al filozofiei culturale.

Ne bucură deci să putem încheia cu afirmația Excelenței Sale dl. William Eteki Mboumoua: „Flacăra pe care a aprins-o România este purtătoare a unui mesaj de umanism în dialog cu lumea. Ea nu trebuie să se stingă. Ea trebuie purtată mai departe și amplificată”.

TANCRED BĂNĂTEANU

SEMINARUL INTERNAȚIONAL AL FILMULUI ETNOGRAFIC ȘI FOLCLORIC

Între 23—25 mai 1969 a avut loc, la Timișoara, Seminarul internațional al filmului etnografic și folcloric în cercetarea științifică și în învățămînt.

Acțiunea este rodul unei inițiative a prof. Mihai Pop, directorul Institutului de etnografie și folclor din București și a prof. dr. Milovan Gavazzi, fostul director al Muzeului din Zagreb.

Se preconizează ca din doi în doi ani să se organizeze succesiv un astfel de seminar la Timișoara și Zagreb.

Festivalul a fost deschis de Eugen Tudoran, președintele Cercului de folclor Timișoara, care a vorbit pe larg despre importanța culegerii, cercetării și valorificării bogatului patrimoniu etnografico-folcloric. De această problemă s-au mai ocupat și Ioan Curea, rectorul Universității din Timișoara, Mihai Pop, directorul Institutului de etnografie și folclor din București, iar din partea oaspeților Milovan Gavazzi.

În ședința I au fost prezentate următoarele comunicări: Milovan Gavazzi — „Asupra necesității unei categorisiri a filmelor etnografice-folclorice documentare”; Mihai Pop: — „Importanța observării directe ca bază pentru alcătuirea filmului cu conținut etnografic și folcloric”; V. Cretu — „Structura filmului științific”; I. Popa — „Între regie și montaj în filmul etnografic și folcloric”; Andrei Bucșan — „Filmul ca mijloc de consemnare și cercetare a dansului popular românesc”; Gabriel Manolescu — „Filmul etnografic și folcloric în învățămîntul universitar”.

Cea de-a 2-a ședință a fost dedicată filmelor prezentate de universitatea din Zagreb. Acestea au fost următoarele: *Marea familie slovenă* (1962—1963); *Meșteșuguri apocarpilor* (1967); *Transportul unei case jărănești* (1967); *Folclorul saniei la înmormîntare* (1934); *Tătuarea unei fetițe* (1960); *Fierberea laptei ca ajutorul pietrelor fierbinți* (1931).

În cea de-a 3-a ședință au fost prezentate următoarele filme românești: *Călușul* (1958); *Obicurile de iarnă* (1938); *Tăierea cornului vrei* (1967); *Păsori transhumant* (1967); *Dansuri populare românești* (trei filme folclorice realizate în etape diferite).

În sfîrșit cea de-a 4-a ședință a fost dedicată filmelor realizate de colectivul timișorean: „*Măcușile*” (1969); *Din arta povestirii* (1968); *Manifestări mimico-dramatice* (1967); *Un obicei folcloric din Banat: Rostariul* (1968); *Înmormîntarea cu bradul* (1968); *Soare-Soare* (1968—1969); *Carnavallul popular* (1967—1968).

O trecere în revistă a filmelor și comunicărilor prezentate ne duce la constatarea că tematica a fost foarte variată, iar filmele